

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 296/2015-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. júla 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva zaručeného čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 109/09, ako aj postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 236/2012 a jeho rozsudkom z 30. septembra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. decembra 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva zaručeného čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 109/09, ako aj postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 236/2012 a jeho rozsudkom z 30. septembra 2014.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 15 C 109/09 sa sťažovateľ spolu so svojimi súrodencami a matkou domáhali od Slovenskej republiky, v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný“), finančného nároku z titulu ich odškodnenia za deportáciu ich otca a manžela do nacistického koncentračného tábora. Okresný súd svojím rozsudkom zo 16. januára 2012 žalobu sťažovateľa a spol. zamietol s odôvodnením, že neunesli dôkazné bremeno týkajúce sa preukázania, že by podľa zákona č. 305/1999 Zb. o zmiernení niektorých krívd osobám deportovaným do nacistických koncentračných táborov a zajateckých táborov v znení neskorších predpisov bol ich predok v rozhodnom období zavlčený do koncentračného tábora. O odvolaní sťažovateľa a spol. rozhodol krajský súd napádaným rozsudkom sp. zn. 9 Co 236/2012 z 30. septembra 2014, ktorým v časti konania o návrhu jedného zo žalobcov, ktorý zobral žalobu späť, konanie zastavil a vo zvyšku rozhodnutie okresného súdu potvrdil s odôvodnením, že v čase, kedy sťažovateľ a spol. upravili označenie žalovaného, boli s uplatneným nárokom v oneskorení (rozsudok okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu nadobudli právoplatnosť 20. októbra 2014, pozn.).

3. Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovateľ namieta málo promptný a neefektívny postup okresného súdu, ako aj krajského súdu v konaní o jeho žalobe a tiež aj

arbitrárnosť záverov krajského súdu, ktorý podľa jeho názoru nesprávne vyhodnotil vykonané dôkazy a neprijateľným spôsobom takmer po piatich rokoch konania dospel na rozdiel od okresného súdu k záveru o oneskorenom uplatnení žalobného nároku sťažovateľom a spol., ktorého uplatnenie počítal krajský súd až od momentu, keď sťažovateľ a spol. upravili označenie žalovaného v spore z Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky na Slovenskú republiku, zastúpenú Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, pričom o takomto právnom posúdení sa sťažovateľ po prvýkrát dozvedel až z rozhodnutia krajského súdu, keďže okresný súd považoval žalobný nárok sťažovateľa a spol. za uplatnený včas.

4. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo dediča [REDAKOVANÉ] v domáhaní sa zákonného odškodnenia na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48/1, 2 Ústavy a v čl. 6/1 Dohovoru bolo porušené.

2. Vec sa vracia všeobecným súdom na ďalšie konanie.

3. Podľa čl. 127/3 Ústavy priznáva [REDAKOVANÉ] od účastných všeobecných súdov primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 EUR.“

5. Sťažovateľ súčasne žiadal, aby mu z dôvodu jeho nepriaznivých majetkových pomerov bol v konaní pred ústavným súdom ustanovený zástupca z radov advokátov.

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. K základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov

8.1 Zjavne neopodstatneným návrhom je návrh, ktorým sa namieta taký postup orgánu verejnej moci, v konaní pred ktorým vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval označené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (napr. II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 288/05, II. ÚS 298/06).

8.2 V súlade so svojou judikatúrou (II. ÚS 32/00, I. ÚS 29/02, IV. ÚS 61/03, II. ÚS 298/06, II. ÚS 250/09) ústavný súd poskytuje ochranu základnému právu na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy len vtedy, ak bola sťažnosť na ústavnom súde uplatnená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného práva došlo alebo porušenie v tom čase ešte trvalo.

8.3 Podľa zistenia ústavného súdu zo spisového materiálu konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 15 C 109/09 bolo v spojení s odvolacím konaním vedeným krajským súdom pod sp. zn. 9 Co 236/2012 právoplatne skončené 20. októbra 2014.

8.4 Sťažnosť na postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 109/09, ako aj na postup krajského súdu v konaní sp. zn. 9 Co 236/2012 bola ústavnému súdu doručená 17. decembra 2014 (na poštovú prepravu podaná 16. decembra 2014), t. j. bola ústavnému súdu doručená už v období po právoplatnom skončení označených konaní, takže v čase jej podania už ani okresný súd a ani krajský súd nemohli ovplyvniť plynulosť priebehu konania, a teda ani porušovať označené základné právo sťažovateľa, pretože vyhlásením rozsudku vo veci samej a nadobudnutím jeho právoplatnosti okresný súd, ako aj krajský súd už vykonali všetky zákonom predpokladané a dovolené úkony na odstránenie právnej neistoty sťažovateľa. Ďalšie úkony alebo postupy už v tomto štádiu nemohli vykonávať, a preto bolo treba vec posudzovať so zreteľom na čl. 2 ods. 2 ústavy ako vec, v ktorej ústavná úloha okresného súdu a krajského súdu pri odstraňovaní právnej neistoty skončila právoplatným rozhodnutím vo veci samej, pred podaním sťažnosti ústavnému súdu.

8.5 Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05).

8.6 Tento skutkový stav bol so zreteľom na zmysel a účel ustanovenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov základom pre záver ústavného súdu, ktorý sťažnosť sťažovateľa v tejto časti už po jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

9. K právu na spravodlivý proces

9.1 V súvislosti s napádaným rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 9 Co 236/2012 z 30. septembra 2014 ústavný súd vzhľadom na citované ustanovenie čl. 127 ods. 1 ústavy konštatuje, že keďže sťažovateľ vidí porušenie ním označeného práva na spravodlivý súdny proces v tom, že mu bola odňatá možnosť konať pred krajským (odvolacím) súdom tým, že o záveroch, na ktorých založil svoje rozhodnutie a ktoré závery neboli predmetom prerokovania aj na okresnom súde, sa sťažovateľ dozvedel až z rozhodnutia krajského súdu, takže nemal možnosť sa k nim skôr vyjadriť, podľa ústavného súdu sťažovateľ mal možnosť z tohto dôvodu domáhať sa preskúmania rozhodnutia krajského súdu využitím mimoriadneho opravného prostriedku, a to dovolania z dôvodu uvedeného v § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom).

9.2 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že ústavný súd považuje dovolanie za účinný právny prostriedok ochrany základných práv a slobôd v občianskoprávnom konaní (napr. I. ÚS 1/00, II. ÚS 31/00, I. ÚS 209/05), preto ho nemožno nahradiť rozhodnutím ústavného súdu o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

9.3 Na základe podaného dovolania mohlo dôjsť k naplneniu účelu sledovaného sťažovateľom aj v konaní o sťažnosti pred ústavným súdom, a to predovšetkým k zrušeniu rozhodnutia krajského súdu sp. zn. 9 Co 236/2012 z 30. septembra 2014 a k vráteniu mu veci na ďalšie konanie. Tento záver potvrdzuje aj § 243b Občianskeho súdneho poriadku, ktorý umožňuje dovolaciemu súdu zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu a vrátiť mu vec na ďalšie konanie. V rozsahu svojho preskúmovacieho oprávnenia by sa tak dovolací súd v podstate musel vyrovnáť s rovnakými skutkovými a právnymi argumentmi, aké sťažovateľ uvádza aj v konaní pred ústavným súdom.

9.4 Vychádzajúc z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (II. ÚS 1/95,

II. ÚS 21/96), ústavný súd sťažnosť sťažovateľa už po jej predbežnom prerokovaní aj v tejto časti odmietol, a to pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

10. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napadnutého rozhodnutia krajského súdu a vrátenie mu veci na ďalšie konanie, ako aj rozhodnutie o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia sú viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľa (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o týchto nárokoch sťažovateľa už nerozhodoval.

11. Kvôli danosti dôvodov na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu očakávať rozhodnutie Centra právnej pomoci, na ktoré ústavný súd v skoršom štádiu sťažovateľa odkázal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júla 2015